

ВІДДАНІСТЬ ПРОФЕСІЇ

УДК 01(477):116.Беляєва

Тетяна Гришина,

молодший науковий співробітник Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського,
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3464-3085>

проспект Голосіївський, 3, м. Київ, 03039, Україна
e-mail: tagym@ukr.net

Лілія Вікентіївна Беляєва. З когорти провідних бібліографів

Дослідження розвитку науково-бібліографічної діяльності однієї з найбільших книгозбірень України – Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (НБУВ) неможливо уявити без наукового доробку її фахівців-бібліографів, зокрема Лілії Вікентіївни Беляєвої, яка понад 60 років свого життя присвятила служінню бібліотечній справі.

Уся трудова, дослідницька діяльність Лілії Вікентіївни пов'язана зі створенням науково-допоміжних бібліографічних покажчиків, основну частину яких становить бібліографія літературознавчої проблематики. Вона брала участь у спільних наукових проектах Національної академії наук України (раніше Академія наук УРСР) та Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського з підготовки бібліографій видатних українських вчених, створення бібліографічних покажчиків з питань мовознавства, літературознавства, мистецтвознавства, фольклористики, етнографії, підготовки бібліографічної «шевченкіани». Головним пріоритетом у житті Л. В. Беляєвої завжди було підвищення престижу бібліографічного фаху, прагнення до нових знань, до збагачення вже набутого практичного досвіду. Лілія Вікентіївна читала лекції, виступала з доповідями на наукових конференціях і семінарах, вела курс з підготовки науково-допоміжних бібліографічних покажчиків у Київському державному інституті культури (нині Київський державний університет культури і мистецтв).

Народилася Лілія Вікентіївна Яцуто (дівоче прізвище) 29 січня 1928 року у місті Бобруйськ (нині Могильовська область, Білорусь). Навчалася у Львівському національному університеті імені Івана Франка на філологічному факультеті. Саме тут вона познайомилася з видатним українським книгознавцем, бібліографом, фундатором бібліотечно-бібліографічної справи в Україні Федором Пилиповичем Максименком, який і вплинув на її подальшу професійну долю. Вчений завідував бібліографічним відділом Наукової бібліотеки університету і одночасно читав у вищій спеціальній бібліографії. Йому вдалося зацікавити цією

дисципліною допитливу, схильну до наукових пошуків, в юнку, яка відрізнялася від своїх ровесників чіпкою пам'яттю, доволі широкою ерудицією. А дівчина за честь і велику довіру до себе вважала те, що могла успішно виконувати його творчі доручення [9, с. 26].

У Львові Лілія Вікентіївна зустріла й свого майбутнього чоловіка – Віктора Григоровича Беляєва, українського літературознавця і критика, згодом головного редактора журналу «Радянське літературознавство» (від січня 1990 р. – «Слово і час»), який став її однодумцем, помічником у дослідженнях українського письменства.

Свою трудову діяльність Л. Беляєва розпочала в Інституті літератури імені Тараса Шевченка АН УРСР (нині – Інститут літератури імені Тараса Шевченка НАН України) на посаді бібліотекаря. До Державної публічної бібліотеки УРСР (ДПБ), нині – Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ) вона прийшла у 1955-му і пропрацювала тут до 2015 р. Її загальний трудовий стаж у Бібліотеці становить 60 років.

Спочатку Л. В. Беляєва працювала старшим бібліотекарем, потім – старшим бібліографом відділу бібліографії, старшим редактором цього ж відділу, головним бібліографом науково-бібліографічного відділу (1974–1975 рр.). Упродовж дванадцяти років обіймала посаду заступника директора Бібліотеки з наукової роботи, була тимчасово виконуючою обов'язків директора Центральної наукової бібліотеки АН України (червень – вересень 1979 р.) [3]. Пребуваючи на керівній посаді, Лілія Вікентіївна не полишала практичної бібліографічної діяльності. Пізніше вона працювала головним бібліографом культурно-просвітницького центру Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, головним бібліографом відділу національної бібліографії Інституту української книги НБУВ, а з 2003-го – головним бібліографом, науковим співробітником відділу національної бібліографії НБУВ [3].

Л. В. Беляєва упродовж своєї трудової діяльності активно займалася науково-дослідницькою роботою пліч-о-пліч з видатними українськими бібліотекознавцями, бібліографами: Іваном Захаровичем Бойком, Ганною Марківною Гіммельфарб, Катериною Ієронімівною (Єронімівною) Скокан, Левом Ізраїльовичем Гольденбергом, Федором Кузьмовичем Сараню, Нінеллю Федорівною Королевич, Софією Володимирівною Сороковською та багатьма іншими. Безумовно, така співпраця стимулювала здорову творчу конкуренцію та зростання фахової кваліфікації.

Трудилася Лілія Вікентіївна Беляєва відповідально, наполегливо, з великою зацікавленістю і любов'ю до своєї справи. За багаторічну сумлінну працю та вагомий особистий внесок у розвиток української бібліографії у 2000 р. їй присвоєно звання «Заслужений працівник культури України» [10, с. 41].

Доробок науковця у галузі бібліографії можна умовно розподілити на три напрями: підготовка біобібліографій видатних українських вчених, державних і громадських діячів та бібліотекознавців; створення бібліографічних покажчиків з питань мовознавства, літературознавства, мистецтвознавства, фольклористики, етнографії; дослідження бібліографічної «шевченкіани». Крім того вчена брала участь у підготовці бібліографічної продукції, спрямованої на допомогу фахівцям інших бібліотек та культурно-освітніх установ, зокрема, бюлетенів і списків нових надходжень, методично-бібліографічних матеріалів, бібліографічних пам'яток, оглядів літератури тощо.

Персональна бібліографія

На початку своєї професійної діяльності, в середині 50-х років ХХ ст., Л. В. Беляєва опікувалася переважно підготовкою біобібліографій вчених, складанням бібліографічних списків. Вона одразу включилася в цю важливу роботу Бібліотеки і у

співпраці з Н. І. Стручевською підготувала «Список наукових праць О. І. Білецького» (Радянське літературознавство. 1955. № 18) [5]. У 1959 р. виходить покажчик «Бібліографія наукових праць академіка О. І. Білецького (1955–1959 рр.)» (Радянське літературознавство. 1959. № 5). Пізніше бібліографія праць О. І. Білецького, складена Л. В. Беляєвою, увійшла до видань: Гудзій М. К. «Олександр Іванович Білецький» (Київ, 1959) [Друковані праці О. І. Білецького (1909–1959). С. 23–50], «О. І. Білецький. Вибрані праці» у 2 т., т. 2: «Від давнини до сучасності. Збірник праць з питань української літератури» (Київ, 1960) [Бібліографія наукових праць О. І. Білецького (1909–1959). С. 427–454] та «Олександр Білецький. Зібрання праць» у 5 т., т. 1: «Давня українська і давня російська літератури» (Київ, 1965) [Бібліографія друкованих праць О. І. Білецького (1909–1963). С. 27–76]. «Творче спілкування з цією неординарною людиною [йдеться про О. І. Білецького], як і з Ф. Максименком справило неабиякий вплив на молоду подвижницю. Виконана нею на високому рівні робота одразу створила відповідний професійний престиж упорядниці. Їй почали довіряти укладання бібліографій й інших знаних українських учених. Зокрема, у 1962 р. був опублікований список «Михайло Стельмах: (матеріали до бібліографії)» (Радянське літературознавство. 1962. № 3). У серії «Біобібліографія вчених Української РСР» (надалі «Біобібліографія вчених України») вийшли покажчики: «Євген Степанович Шаблювський» (Київ, 1976) у співавторстві з Н. М. Деркач, «Євген Прохорович Кирилюк» (Київ, 1983) у співпраці з Ю. Л. Гунченко та Н. М. Деркач, «Наукові праці члена-кореспондента АН УРСР Л. М. Новиченка» (Радянське літературознавство. 1984. № 3), «Основні праці академіка АН УРСР М. З. Шамоти: монографії і збірники» (Радянське літературознавство. 1986. № 12), «Ігор Костянтинович Походня» (Київ, 1997 та 2007), укладені разом з О. С. Котельчук, О. М. Лавриненко, Д. С. Пшеничковою. У цій же серії Лілія Беляєва підготувала біобібліографію, присвячену 80-річчю академіка НАН України Г. Д. Вервеса «Григорій Давидович Вервес» (Київ, 2000).

2008 р. до 90-річчя президента НАН України, академіка Б. Є. Патона спільно з Інститутом електрозварювання ім. Є. О. Патона було видано фундаментальну біобібліографію вченого «Біобібліографія президента НАН України, академіка НАН України Б. Є. Патона» (Київ, 2008) (авторський колектив: Л. В. Беляєва, Т. Б. Корольова, Л. С. Новосьолова, Л. І. Тіманова, під керівництвом доктора історичних наук, професора В. Ю. Омельчука). Крім того, Л. В. Беляєвою у співпраці з Л. С. Новосьоловою було підготовлено прикнижкову бібліографію до видання «Національна академія наук України. 1918–2008: до 90-річчя від дня заснування» (Київ, 2008).

Л. В. Беляєва і Є. С. Шаблювський виступили рецензентами ґрунтовного бібліографічного покажчика «А. Ю. Кримський (1889–1971)» (укладачі: Н. М. Деркач, Н. М. Ісаєва, Г. М. Мартиненко, К. І. Скокан) (Київ, 1972), виданого з нагоди 100-річчя А. Ю. Кримського. Робота над цим покажчиком розпочалася ще 1941 р. (до 80-річного ювілею академіка) бібліографами Л. Р. Рубінзоном і Г. С. Івановою (під наглядом А. Ю. Кримського), але, на жаль, його не встигли опублікувати. Однак, рукопис прислужився для формування наступної бібліографії А. Ю. Кримського. Видання 1972 р. складалося з двох розділів та допоміжних покажчиків. Перший розділ налічував 1275 назв робіт А. Ю. Кримського, другий – перелік близько 220 позицій досліджень про нього.

Лілія Вікентіївна брала участь у підготовці праці «Кримський А. Ю. Твори в п'яти томах» (Київ, 1972–1974), а саме її 4-го тому під назвою «Сходознавство», упорядкувавши його спільно з О. О. Білявською, О. І. Ганусцем, Г. І. Нікулінім. Четвертий том багатомного видання присвячено працям історика, письменника і перекладача А. Ю. Кримського з орієнталістики.

Низка бібліографічних праць, присвячених персоналіям діячів історії, науки, літератури, вийшла за бібліографічною редакцією вченої. Зокрема, у 1972 р. побачив світ бібліографічний покажчик «Леся Українка, 1884–1970», над яким працювали бібліографи ЦНБ АН УРСР і Львівської наукової бібліотеки: М. В. Булавицька, М. О. Мороз, М. Л. Деркач (бібліографічна редакція Л. В. Беляєвої і К. І. Скокан). Однак, покажчик отримав негативну оцінку, оскільки в ньому згадувалися І. Дзюба, І. Світличний, Є. Сверстюк, В. Стус та інші «шестидесятники», заборонені відповідними контрольними органами як ворожі радянській ідеології [5, с. 418]. На довгі роки покажчик потрапив до спецфондів і лише наприкінці 1980-х рр. його повернули до загальних фондів бібліотек. Лілія Беляєва була також редактором бібліографічних посібників: «В. О. Сухомлинський: бібліографія творів» (Київ, 1978); «Юрій Олексійович Меженко (1892–1969): матеріали до біографії» (Київ, 1994); «Гетьман Павло Скоропадський (1873–1945): матеріали для біобібліографії» (Київ, 1996).

Знаковою серед проєктів ЦНБ ім. В. І. Вернадського АН УРСР у галузі біобібліографії видатних вчених та державних діячів стала комплексна бібліографічно-археографічна тема, пов'язана з іменем засновника Української академії наук та Національної бібліотеки Української Держави, академіка В. І. Вернадського. Розпочали виконання теми з підготовки і видання покажчика «В. І. Вернадський. Громадянин. Вчений. Мислитель: праці вченого та література про нього з фондів Центральної наукової бібліотеки ім. В. І. Вернадського АН України» (Київ, 1992) укладачі С. О. Задоя і І. А. Певзнер. Бібліографічну редакцію вміщених матеріалів виконала Л. В. Беляєва.

В оновленому виданні «В. І. Вернадський. Вчений. Мислитель. Громадянин: праці вченого та література про нього з фондів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського» (Київ, 2003) Л. В. Беляєва разом з Л. С. Новосоловою виступили укладачами. У 2012 р. Л. В. Беляєва взяла участь у підготовці біобібліографічного видання «Бібліографія праць В. І. Вернадського. Література про життя та діяльність» до 150-річчя від дня народження В. І. Вернадського. Покажчик складається з 4188 записів українською, російською та іноземними мовами за період 1885–2012 рр. і включає зібрання фундаментальних праць вченого, його публікацій у періодичних виданнях, бібліографічні посібники та довідкові видання. Науково-довідковий апарат видання представлено іменним та предметним покажчиками, алфавітним покажчиком праць [7].

Бібліографічна шевченкіана

Одним з фундаментальних проєктів Державної публічної бібліотеки АН УРСР, який здійснювався упродовж 1957–1964 рр., згідно з планом, затвердженим Урядом і Президією АН УРСР, щодо проведення ювілейних шевченківських свят, стала бібліографічна шевченкіана. Важливого значення в діяльності ДПБ набула підготовка бібліографічних покажчиків, присвячених 100-річчю від дня смерті Т. Г. Шевченка.

Значним внеском Л. В. Беляєвої у розроблення бібліографічної шевченкіани стало створення у співпраці з І. З. Бойко, Г. М. Гіммельфарб, О. Д. Кізлик, Є. Є. Кравченко, К. Є. Скокан двотомного фундаментального видання «Т. Г. Шевченко: бібліографія літератури про життя і творчість» (т. 1: 1839–1916; т. 2: 1917–1959) (Київ, 1963). Покажчик інформує про вітчизняну літературу (російську, українську та літературу мовами народів СРСР), видану упродовж 1839–1916 рр. на території царської Росії, Галичини, Буковини, Закарпаття та у 1917–1959 рр. – на території СРСР. При підготовці посібника було опрацьовано каталоги та фонди Державної публічної бібліотеки АН УРСР, Львівської бібліотеки АН УРСР, найбільших бібліотек Радянського Союзу, архівів, музеїв, ма-

теріали бібліографічних покажчиків, присвячених Т. Г. Шевченкові, що були в наявності на той час, бібліографічні огляди, прикнижкову і підрядкову бібліографію, рецензії тощо. Про ґрунтовність видання свідчать його обсяги: перший том вміщує 3689 бібліографічних записів, другий – 5575 записів та розлогий науково-допоміжний апарат.

Популяризації творчості великого українського поета слугував укладений Л. В. Беляєвою «Бібліографічний список дисертацій та авторефератів про Т. Г. Шевченка (1939–1963)» (Радянське літературознавство. 1964. № 2).

Обидві бібліографічні праці заклали міцне підґрунтя для продовження роботи з підготовки видань до 100-річного ювілею від дня народження поета, який відзначали в Україні у 1968 р. Хронологічним продовженням двотомної бібліографії про життя і творчість Т. Г. Шевченка, виданої 1963 р., став бібліографічний посібник «Т. Г. Шевченко. Бібліографія ювілейної літератури, 1960–1964» (укладач Ф. К. Сарана) (Київ, 1968).

Розширюючи дослідження творчості Шевченка та літератури про нього, виданої іноземними мовами, Л. І. Гольденберг і Л. В. Беляєва, у співпраці з фахівцями Державної бібліотеки СРСР ім. В. І. Леніна (нині – Російська державна бібліотека), взяли участь у підготовці бібліографічного покажчика «Издание произведений Т. Г. Шевченко и литература о нем на иностранных языках» [11].

Наприкінці 80-х років ХХ ст. до 175-ї річниці від дня народження Т. Г. Шевченка бібліографи ЦНБ ім. В. І. Вернадського Л. Беляєва і Н. Мислович підготували працю «Т. Г. Шевченко: бібліографічний покажчик, 1965–1988» (Київ, 1989). У покажчику зібрано інформацію про твори поета, літературу про його життя і творчість, що видавалися в СРСР мовами народів союзних республік та іноземними мовами. Метабібліографія у предметно-тематичному покажчику представлена такими рубриками: «Бібліографія бібліографії», «Бібліографічні покажчики, списки та огляди творів Шевченка і літератури про нього», «Загальні бібліографічні посібники, в яких подається бібліографія творів Шевченка та літератури про нього».

Дослідники творчості великого поета слушно відзначили, що «незважаючи на значний обсяг бібліографічної шевченкіани, тривалий час не існувало видання, яке б всебічно представляло інформацію про видання творів Тараса Шевченка за весь хронологічний період усіма мовами та в усьому світі. З багатьох причин створення такої повної бібліографії залишалося складним завданням для дослідників творчості поета.

Нині його виконанню великою мірою сприяє поява електронної мережі Інтернет як інструмента для поступового подальшого об'єднання розпорочених бібліографічних праць та матеріалів шевченкіани в єдиний бібліографічний ресурс. Сучасні комунікаційні технології дали змогу науковцям НБУВ підійти до цієї роботи по-новому, використати всі види інформаційних джерел» [7, с. 33].

На першому етапі роботи, у 2014 р., науковцями НБУВ: О. А. Андрущенко, Л. В. Беляєвою, О. В. Давидович, С. А. Дзюбич, Е. П. Євженко, Л. М. Ковінченко, Л. В. Лісовською, Л. С. Новосоловою, Д. В. Устиновським, О. О. Фіклістовою під керівництвом професора В. Ю. Омелячука було підготовлено фундаментальну бібліографію «Тарас Григорович Шевченко: бібліографія видань творів, 1840–2014» (Київ, 2014). У бібліографії вперше представлено результати досліджень видань Шевченка мовою оригіналу та у перекладах 66-ма мовами світу за 1840–2014 рр. Колективна праця є найбільш повною за хронологією і кількістю опрацьованих видань, вона відзначена Президією НАН України як одне з кращих видань, присвячених 200-річному ювілею Т. Шевченка. Важливо також, що крім друкованого примірника було створено електронне видання, яке представлено на порталі НБУВ у розділі «Т. Г. Шевченко. Електронна колекція».

З нагоди 200-річного ювілею від дня народження Тараса Шевченка та 175-річчя виходу друком першого «Кобзаря» вчені-бібліографи Л. В. Беляєва і І. Д. Войченко, провівши глибоке дослідження, підготували до друку видання «Кобзар» Т. Г. Шевченка у фондах НБУВ: книгознавче та бібліографічне дослідження» (Київ, 2015). У книзі подано результати вивчення видань «Кобзаря» Т. Г. Шевченка, що зберігаються у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. Праця містить 387 бібліографічних записів видань мовою оригіналу та в перекладах 21 мовою світу з колекції НБУВ, а також 6 рукописних «Кобзарів» з фондів Інституту рукопису НБУВ. Авторами також проведено реконструкцію бібліографічного опису дефектних примірників, представлено відомості щодо історії видання та побутування книг тощо [7].

Доктор історичних наук, професор, заслужений працівник культури України Богдан Якимович у рецензії на книгу схвально відгукнувся про авторів та пророблену ними роботу: «...зроблено унікальну успішну спробу подолати одну з центральних проблем, пов'язаних із описом рідкісних видань, до яких належать прижиттєві та переважна більшість «Кобзарів» кінця XIX – першої половини XX століть. Уперше в дослідженні такого характеру автори не обмежились опрацюванням лише книжок НБУВ, частина з яких має пошкодження, спричинені або дією часу, або штучними вилученнями в певний історичний період (найбільш відчутними такі інформаційні втрати є для видань, що зберігаються в єдиному примірнику). Було виконано значну пошукову роботу та добір відомостей щодо їх первісного виду та змісту, отож опрацьовувались усі неушкоджені та відмінні за оформленням примірники, зокрема з інших книгозховищ. Якщо через віддаленість доступу перегляд *de visu* був неможливим, розглядалися електронні копії. Це дало змогу скласти (реконструювати) кожний бібліографічний опис із максимальним наближенням до видавничого варіанта книги, забезпечивши всю можливу повноту бібліографічної інформації. Так, зокрема, доведено факт комплектування 1-го видання «Кобзаря» за редакцією І. Айзенштока та М. Плевака (Харків, 1930) з передмовою А. Річицького (див. № 92), наявність фронтиспіса з копією офорта В. Штернберга у частині накладу видання «Чигиринського Кобзаря і Гайдамаків» (СПб., 1844) (див. № 2) та ін.» [12, с. 12].

Другим етапом проекту стало створення авторським колективом у складі Л. В. Беляєвої, В. Ю. Омельчука, С. А. Дзюбич, Л. В. Лісовської, Л. С. Новосолової, О. О. Фіклістової бібліографічного покажчика «Тарас Григорович Шевченко : бібліографія бібліографії видань творів та літератури про нього» (Київ, 2018). До видання увійшли відомості про бібліографічні посібники, довідники, путівники, енциклопедії, каталоги бібліотек, бібліографічні огляди, пристатейні та прикнижкові бібліографічні списки літератури про життя і творчість Т. Г. Шевченка. Структурно посібник складається з двох розділів: 1. Основний текст (бібліографія бібліографії); 2. Науково-допоміжний апарат (іменний та предметний покажчики). Джерелами для укладання мета бібліографії слугували бібліографічні видання, підготовлені Національною бібліотекою України імені В. І. Вернадського, Національною бібліотекою України імені Ярослава Мудрого, Науковою бібліотекою ім. М. Максимовича Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, Науковою бібліотекою Національного університету «Києво-Могилянська академія», Науково-довідковою бібліотекою центральних державних архівів України, Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України; каталоги, сформовані Шевченківським національним заповідником, Музеєм «Кобзаря» Т. Г. Шевченка у Черкасах, Музеєм книги і друкарства України та джерела зарубіжної шевченкіани, у т. ч. електронної бібліотеки «Diasporiana». Загальна кількість бібліографічних записів становить 2114.

Широке охоплення матеріалів, їх ґрунтовне науково-бібліографічне опрацювання робить цей бібліографічний ресурс надійним довідковим джерелом, цінною складовою бібліографічної шевченкіани [7]. Електронна версія покажчика представлена на порталі НБУВ, вона викликає значний читацький інтерес.

Бібліографічне забезпечення літературознавчих та мовознавчих досліджень

Безумовно, що основу літературознавчої проблематики, яка упродовж багатьох років розроблялася фахівцями НБУВ, становить шевченкіана, хоча поряд з нею фундаментального значення набуло бібліографічне забезпечення академічних літературознавчих та мовознавчих досліджень.

Наполегливо працюючи в цьому напрямі, Л. Беляєва у 1958 р. підготувала бібліографію «Наукові записки «Радянське літературознавство»: покажчик змісту за 1938–1957 рр.» (Радянське літературознавство. 1958. № 2). Але найбільш вагомою працею дослідниці, завдяки якій упродовж тридцяти років висвітлювалися актуальні питання українського літературознавства, став поточний бібліографічний покажчик «Книги з українського літературознавства», що публікувався на сторінках журналу «Радянське літературознавство» упродовж 1959–1988 рр. [11].

У 1960-х рр. провідні бібліографознавці ДПБ: Ф. К. Сарана, Л. І. Гольденберг, Н. Ф. Королевич, Г. І. Саломашенко, Л. В. Беляєва розпочали ґрунтовно розробляти питання слов'янознавчої бібліографії. За результатами їхньої роботи було підготовлено і видано серію бібліографічних покажчиків з питань слов'янської філології. Першим побачив світ бібліографічний покажчик «Слов'янська філологія на Україні (1958–1962 рр.)» (укладачі Н. Ф. Королевич, Ф. К. Сарана (Київ, 1963)), приурочений до V Міжнародного з'їзду славистів. Лілія Вікентіївна взяла безпосередню участь у підготовці наступних покажчиків.

Продовженням вищезгаданого видання стала бібліографія, підготовлена під керівництвом Л. В. Беляєвої і присвячена VI Міжнародному з'їзду славистів, що відбувся у Празі 1968 р., «Слов'янська філологія на Україні (1963–1967 рр.)» (Київ, 1968) у 2-х частинах. Ч. 1. «Мовознавство. Фольклористика», ч. 2. «Літературознавство» (авторський колектив: Н. Королевич, Л. Беляєва, Л. Гольденберг, Ф. Сарана). У рамках цього дослідження Лілією Беляєвою підготовлено бібліографію «Чеська і словацька література в українському літературознавстві» (Радянське літературознавство. 1968. № 6), в якій представлено публікації чеської і словацької літератур в Україні.

Наступний бібліографічний покажчик «Слов'янська філологія на Україні (1968–1976 рр.)» (Київ, 1978–1979) у 2-х частинах, вийшов до VIII Міжнародного з'їзду славистів. Ч. 1. «Мовознавство. Фольклористика», ч. 2. «Літературознавство». Він включає 3 випуски: 1. «Загальні питання слов'янського літературознавства. Українська література»; 2. «Життя і творчість окремих українських письменників»; 3. «Російська, білоруська та зарубіжні слов'янські літератури». Бібліографію уклали Л. В. Беляєва, Н. М. Деркач, А. І. Невольниченко спільно з фахівцями Українського комітету славистів.

У 1983 р. побачив світ покажчик, приурочений IX Міжнародному з'їзду славистів – «Слов'янська філологія на Україні (1977–1981 рр.)» у 2-х частинах. Ч. 1. «Мовознавство. Фольклористика», ч. 2. «Літературознавство» (укладачі: Л. В. Беляєва, Н. М. Деркач, Ю. Л. Гунченко, О. М. Устіннікова).

З метою інформаційного забезпечення фахівців філологічної галузі у ЦНБ АН УРСР з 1980 р. розпочинається випуск поточного бібліографічного покажчика «Філологічні нау-

ки на Україні» (за 1978–1987 рр.), що виходив упродовж 1980–1989 рр. (укладачі: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач, А. І. Невольниченко). Щорічний науково-допоміжний покажчик складався з 3 розділів: мовознавство; літературознавство; фольклористика. Він подавав інформацію про публікації з усіх питань філології за відповідний рік.

Значну роботу здійснила Лілія Вікентіївна Беляєва при підготовці видання «Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті», а саме, його 5-го тому – «Українська література в країнах Центральної та Південно-Східної Європи: матеріали до бібліографії» (Київ, 1994); редколегія: В. О. Захаржевська, Л. В. Беляєва, П. М. Рудяков, В. І. Шевчук. Цей том є першою спробою систематизації матеріалу, накопиченого вітчизняною і зарубіжною наукою про поширення і вивчення української літератури в Болгарії, Німеччині (у межах НДР), Польщі, Румунії, Угорщині, Чехії, Словаччині, країнах колишньої Югославії упродовж ХІХ–ХХ ст. Вченою радою НБУВ Лілію Беляєву, як бібліографічного редактора і члена редколегії п'ятого тому, було висунуто на здобуття Державної премії в галузі науки і техніки у складі групи претендентів. «Уперше в історії вітчизняної та світової науки було зібрано, класифіковано та систематизовано колосальний за обсягом і хронологією матеріал про поширення та рецепцію української літератури. Бібліографічний апарат давав широке уявлення про сприйняття української літератури в світі як невіддільного, органічного процесу. Беляєва розробила методологічні принципи та наукову схему подання бібліографічного матеріалу на засадах уніфікації, впорядкування, системності. Йдеться про першу серйозну спробу найповнішого на сьогодні [на 1994 рік] обліку вельми різноманітного матеріалу широкого хронологічного діапазону дванадцятьма європейськими мовами (8455 позицій)» [9, с. 28].

Наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. вчені-бібліографи НБУВ розпочали підготовку бібліографічного покажчика «Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1798–1923», який став важливою складовою національного репертуару української книги та, деякою мірою, путівником по фондах НБУВ. Лілія Вікентіївна взяла участь у підготовці цього фундаментального посібника як редактор.

Видання «Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1798–1916» вийшло у 4-х випусках упродовж 1996–2001 рр. (редколегія: О. С. Онищенко, Л. В. Беляєва, А. Г. Бровкін, Л. А. Дубровіна, В. Ю. Омельчук, П. Т. Тронько). 2002 р. вийшов 5-й випуск покажчика за 1798–1923 рр. у 2-х частинах. Перша частина включає книги українською мовою за 1917–1923 рр. з фондів НБУВ, 2-га частина містить допоміжні покажчики: іменний, назв творів, предметно-систематичний, місць видання творів друку, друкарень, видавців, видавничих установ.

У 2003 р. опубліковано доповнене тритомне видання бібліографічного покажчика «Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1798–1923». Перший том за 1798–1911 рр., другий – 1912–1923, третій – науково-допоміжний апарат (до книг українською мовою, що вийшли друком упродовж 1798–1923 рр.) Лілія Беляєва була у складі редколегії видання. До покажчика увійшли видання українською мовою, які надруковано упродовж 1798–1923 років (незалежно від місця видання) з фондів Бібліотеки. Посібник містить 9770 бібліографічних записів. Бібліографічний покажчик є не лише довідником вторинного рівня, а й джерелом, що дає змогу провести попередні книгознавчі дослідження щодо історії книги та культури України.

Значним проектом, у якому взяли участь фахівці НБУВ, було створення бази даних і одночасно друкованого видання «Международный сводный каталог русской книги (1918–1926)», над яким з 2002 р. працює Російська національна бібліотека. Фахівці

НБУВ В. Ю. Омельчук, Л. В. Беляєва, Д. В. Устиновський готували бібліографію видань російськомовної книги з фондів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. За їхньої участі було підготовлено кілька томів цього бібліографічного видання, зокрема, Т. 2. Бедринский – Бялыницький (СПб., 2003), Т. 4. Гагская – Гютман (СПб., 2012), Т. 5. Да – Дяо (СПб., 2014). Зведений каталог відображає репертуар російської книги першого післяреволюційного дев'ятиліття (до початку централізованої каталогізації у Росії). До каталогу увійшли відомості про книги, що вийшли в РРФСР, СРСР, та книги Російського зарубіжжя.

З метою висвітлення масиву видань Секції суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України за десятирічний період науковцями НБУВ підготовлено два бібліографічні покажчики «Видання Секції суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України» за 1998–2003рр. та 2003–2008 рр. До покажчиків увійшли відомості про основні інформаційні матеріали установ Секції суспільних і гуманітарних наук НАН України, електронного каталогу НБУВ, видання Книжкової палати України – «Літопис книг». Усього 5588 бібліографічних записів. Лілія Вікентіївна взяла активну участь у підготовці обох бібліографічних видань.

У колі професійних зацікавлень Л. В. Беляєвої завжди перебували проблеми розвитку науки, питання державотворення, суспільно-політичного життя в Україні. Так, спільно з І. Д. Войченко, Н. Б. Захаровою, І. А. Прокошиною було підготовлено каталог книжкової виставки «Національна наука і становлення сучасного парламентаризму в Україні» (Київ, 1999), яка презентувала видання НАН України з питань історії і сучасності парламентаризму, історичних та сучасних процесів державотворення, економічних та соціальних реформ, науки, освіти, культури, міжнародних відносин та ін.

Спробою комплексного дослідження різних форм державності в Україні періоду визвольних змагань 1917–1920 рр. стала підготовка науково-бібліографічного видання «Українська революція і державність (1917–1920 рр.)» (Київ, 2001). У покажчику представлена література з актуальних питань розвитку державності в Україні у складні періоди української історії, зокрема, у період Української революції. Бібліографічний покажчик підготовлено колективом авторів у складі: А. Л. Панової, В. Ф. Солдатенко, Л. В. Беляєвої, В. С. Гоїнець, Л. В. Лісовської, О. А. Смиченко та ін. Лілія Вікентіївна також увійшла до складу редколегії видання [6]. Рецензуючи видання, фахівці справедливо зазначали, що це була перша спроба у вітчизняній науковій бібліографії без ідеологічних обмежень зібрати в одній праці дані про численні друковані матеріали з історії Української революції і державності. У покажчику, як слушно зауважив І. Гошуляк, бібліографічними засобами якнайповніше представлено творчий доробок вчених з даної теми за весь час її вивчення, «...ретельно враховано й описано, до того ж на основі новітніх досягнень вітчизняної бібліографії, документальні праці, наукові дослідження й розвідки, науково-популярні та мемуарні публікації, підручники, книги, брошури, автореферати дисертацій, статті з журналів, збірників, видань типу «наукові записки», матеріали і тези наукових конференцій, рецензії, депоновані рукописи» [1, с. 136].

Т. В. Добко, своєю чергою, відмітила: «Дослідники, всі, хто займається вивченням історії України, історіографічною й джерелознавчою інформацією, тепер мають у своєму розпорядженні повний спектр документів, які висвітлюють тему. Здійснено пошук документів, як стали бібліографічною рідкістю, систематизовано величезний масив бібліографічних записів тощо» [2, с. 54].

Лілія Вікентіївна Беляєва належить до когорти найкращих українських бібліографів. Здійснивши аналіз творчого доробку вченої, можна стверджувати, що вона зробила ваго-

мий внесок в історію Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, бібліографії та бібліографознавства, науково-інформаційного забезпечення науки в Україні. Значна частина бібліографічних праць, що вийшли упродовж другої половини ХХ ст. – першого двадцятиріччя ХХІ ст., були підготовлені за її участю або під її редагуванням. Невтомне служіння Лілії Вікентіївни бібліотечній справі і бібліографічній науці надихає і дає підстави сподіватися на нові здобутки її учнів, колег у галузі української бібліографії.

Бібліографія праць Л. В. Беляєвої (1955–2019)

Список наукових праць О.І. Білецького / склали : Н. І. Стучевська, Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1955. № 18. С. 289–303.

Наукові записки «Радянське літературознавство» : (покажч. змісту за 1938–1957 рр.) / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1958. № 2. С. 149–154.

Бібліографія наукових праць академіка О. І. Білецького (1955–1959) / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1959. № 5. С. 84–87.

Друковані праці О. І. Білецького (1909–1959) : [бібліографія] / [уклад. Л. В. Беляєва] // Гудзій М. К. Олександр Іванович Білецький. Київ : Вид-во АН УРСР, 1959. С. 23–50. (Серія «Вчені Української РСР»).

Книги з українського літературознавства за 1958 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1959. № 3. С. 141–145.

Бібліографія наукових праць О. І. Білецького (1909–1959) [бібліографія] / [уклад. Л. В. Беляєва] // О. І. Білецький. Вибрані праці : у 2 т. Київ : Держлітвидав України, 1960. Т. 2. Від давнини до сучасності. Збірник праць з питань української літератури. С. 427–454.

Книги з українського літературознавства за 1959 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1960. № 3. С. 144–147.

Книги з українського літературознавства за 1960 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1961. № 2. С. 145–147.

Книги з українського літературознавства за 1961 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1962. № 2. С. 143–147.

Михайло Стельмах : (матеріали до бібліогр.) : [бібліогр. список літ. про життя і творчість та основних пр.] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1962. № 3. С. 146–150.

Книги з українського літературознавства за 1962 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1963. № 3. С. 147–150.

Т. Г. Шевченко: бібліографія літератури про життя і творчість, 1839–1959 : у 2 т. / АН УРСР, ДІПБ ; відп. ред. Є. П. Кирилук; уклад: І. З. Бойко, Г. М. Гіммельфарб, Л. В. Беляєва [та ін.]. Київ: Вид-во АН УРСР, 1963.

Т. 1. (1839–1916). 423 с.

Т. 2. (1917–1959). 603 с.

Бібліографічний список дисертацій та авторефератів про Т. Г. Шевченка (1939–1963) / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1964. № 2. С. 149–152.

Бібліографія друкованих праць О. І. Білецького (1909–1963) / склали: Л. В. Беляєва, О. І. Ліщенко // Олександр Білецький. Зібрання праць : у 5 т. Київ, 1965. Т. 1. Давня українська і давня російська літератури. С. 27–76.

В. І. Ленін і література: (матеріали до бібліогр., 1961–1964 рр.) / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1965. № 4. С. 24–27.

Книги з українського літературознавства за 1963 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1965. № 1. С. 86–90.

Книги з українського літературознавства за 1964 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1965. № 12. С. 83–87.

Книги з українського літературознавства за 1965 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1966. № 6. С. 88–92.

Книги з українського літературознавства за 1966 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1967. № 5. С. 86–91.

Книги з українського літературознавства за 1967 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1968. № 4. С. 88–90.

М. Горький і питання літератури: (українські видання, 1957–1967 рр.) / склала Л. Беляєва // Радян. літературознавство. 1968. № 3. С. 42–49.

Слов'янська філологія на Україні (1963–1967 рр.). Бібліографія : у 2 ч. / Н. Ф. Королевич, Л. В. Беляєва, Л. І. Гольденберг, Ф. К. Сарана. Київ : Наук. думка, 1968.

Ч. 1. Мовознавство. Фольклористика. 292 с.

Ч. 2. Літературознавство : у 2 вип. Вип. 1. Загальні питання слов'янського літературознавства. Українська література. 402 с. ; Вип. 2. Російська, білоруська та зарубіжні слов'янські літератури. 577 с.

Чеська і словацька література в українському літературознавстві : (бібліогр. покажч.) / склали: Л. Беляєва, Л. Гольденберг, Н. Королевич // Радян. літературознавство. 1968. № 6. С. 83–88.

Книги з українського літературознавства за 1968 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1969. № 3. С. 84–88.

Книги з українського літературознавства за 1969 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1970. № 5. С. 88–91.

50-річчя Центральної наукової бібліотеки АН УРСР / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1970. № 2. С. 94–95.

Книги з українського літературознавства за 1970 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1971. № 6. С. 86–91.

Ленінський принцип партійності літератури : (матеріали до бібліогр.) 1966–1970 рр. / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1971. № 3. С. 83–88.

А. Ю. Кримський : бібліогр. покажч. (1889–1971) / АН УРСР, Центр. наук. б-ка ; уклад.: Н. М. Деркач, Н. М. Ісаєва, Г. М. Мартиненко, К. І. Скокан ; рец.: Є. С. Шаблювський, Л. В. Беляєва. Київ : Наук. думка, 1972. 168 с.

Книги з українського літературознавства за 1971 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1972. № 5. С. 87–93.

Леся Українка : бібліогр. покажч., 1884–1970 / АН УРСР, Центр. наук. б-ка, Львів. наук. б-ка ; уклад.: М. В. Булавицька, М. О. Мороз ; відп. ред. М. Л. Деркач ; бібліогр. ред.: Л. В. Беляєва, К. І. Скокан. Київ : Наук. думка, 1972. 391 с.

Проблеми єдності національного та інтернаціонального в радянській літературі : матеріали до бібліогр. / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1972. № 12. С. 88–91.

Українське радянське літературознавство і критика : українська радянська література : бібліогр. покажч. (1917–1970) / АН УРСР, Центр. наук. б-ка ; склали: Л. В. Беляєва, Л. І. Гольденберг. Київ : Наук. думка, 1973. 551 с. [Рукопис].

Книги з українського літературознавства за 1972 рік : [бібліографія] / уклад. Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1974. № 7. С. 83–86.

Книги з українського літературознавства за 1973 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1974. № 8. С. 75–77.

Кримський А. Ю. Твори : в 5 т. / А. Ю. Кримський ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1972–1974.

Т. 4. Сходознавство / ред. О. І. Ганусець ; упоряд. та приміт.: Л. В. Беляєвої, О. О. Білявської, О. І. Ганусця, Г. І. Нікуліна. 1974. 639 с.

Книги з українського літературознавства за 1974 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1975. № 4. С. 85–89.

Євген Степанович Шаблювський : [бібліогр. покажч.] / АН УРСР ; склали: Л. В. Беляєва, Н. М. Деркач. Київ : Наук. думка, 1976. 67 с. (Бібліографія вчених Української РСР).

Книги з українського літературознавства за 1975 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1976. № 5. С. 80–84.

Сатирические журналы России периода революции 1905–1907 гг. : кат. коллекции ЦНБ АН УССР / АН УССР, Центр. науч. б-ка, отд. книговедения ; сост. и авт. вступ. ст. Е. П. Демченко ; отв. ред. Н. П. Рудь ; библиогр. ред. Л. В. Беляєва. Киев, 1976. 47 с.

Книги з українського літературознавства за 1976 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1977. № 7. С. 81–85.

Социалистический образ жизни и вопросы идеологической работы : указ. лит., 1971–1976 гг. / АН УССР, Центр. науч. б-ка ; редкол.: С. К. Гутянский (отв. ред.), Л. В. Беляева, Н. Н. Гончаренко. Киев, 1977. 520 с.

В. О. Сухомлинський : бібліогр. творів / склали: Г. І. Сухомлинська, О. В. Сухомлинська ; ред. бібліограф Л. В. Беляєва. Київ : Радян. шк., 1978. 110 с. (Педагогічне товариство УРСР) .

Книги з українського літературознавства за 1977 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1978. № 8. С. 83–87.

Слов'янська філологія на Україні (1968–1976 рр.) : у 2 ч. / АН УРСР, Центр. науч. б-ка, Укр. ком. Славистів ; уклад.: Л. В. Беляєва, Н. М. Деркач, А. І. Невольниченко. Київ, 1978–1979.

Ч. 1. Мовознавство. Фольклористика. 1978. 373 с.

Книги з українського літературознавства за 1978 рік : [бібліографія] / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1979. № 10. С. 73–78.

Слов'янська філологія на Україні (1968–1976 рр.) : у 2 ч. / АН УРСР, Центр. науч. б-ка, Укр. ком. Славистів ; уклад.: Л. В. Беляєва, Н. М. Деркач, А. І. Невольниченко. Київ, 1978–1979.

Ч. 2. Літературознавство. 1979 : у 3 вип. Вип. 1. Загальні питання слов'янського літературознавства. Українська література. 235, XI с. ; Вип. 2. Життя і творчість окремих українських письменників. 585, X с. ; Вип. 3. Російська, білоруська та зарубіжні слов'янські літератури. 850 с.

Книги з українського літературознавства за 1979 рік : [бібліографія] / склала Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1980. № 9. С. 79–85.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1978 рік / АН УРСР, Центр. науч. б-ка; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1980. 448 с.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1979 рік / АН УРСР, Центр. науч. б-ка; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1980. 407 с.

Биобиблиографические указатели : реком. по сост. и оформлению / АН УССР, Центр. науч. б-ка, Изд-во «Наук. думка» ; сост.: Ю. В. Альберт, Н. Н. Деркач, Н. Г. Дмитренко ; отв. ред.: Л. В. Беляева. Киев, 1981. 50 с.

Книги з українського літературознавства за 1980 рік : [бібліографія] / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1981. № 9. С. 80–86.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1980 рік / АН УРСР, Центр. науч. б-ка; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1981. 380 с.

Книги з українського літературознавства за 1981 рік : [бібліографія] / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1982. № 10. С. 63–67.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1981 рік / АН УРСР, Центр. науч. б-ка; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1982. 370 с.

Євген Прохорович Кирилюк : бібліогр. покажч. / АН УРСР ; склали: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач. Київ : Наук. думка, 1983. 96 с. (Биобиблиографія вчених УРСР).

Книги з українського літературознавства за 1982 рік : [бібліографія] / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1983. № 10. С. 60–65.

Слов'янська філологія на Україні (1977–1981 рр.) : бібліогр. покажч. : у 2 ч. / АН УРСР, Укр. ком. Славистів ; уклад.: Л. В. Беляєва, Н. М. Деркач, Ю. Л. Гунченко, О. М. Устіннікова. Київ : ЦНБ, 1983.

Ч. 1. Мовознавство. Фольклористика. 208с.

Ч. 2. Літературознавство. 520 с.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1982 рік / АН УРСР, Центр. науч. б-ка; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1983. 399 с.

Книги з українського літературознавства за 1983 рік : [бібліографія] / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1984. № 9. С. 66–71.

Наукові праці члена-кореспондента АН УРСР Л. М. Новиченка : [бібліогр. покажч. до 70-річчя від дня народження] / уклад. Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1984. № 3. С. 81–86.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1983 рік / АН УРСР, Центр. науч. б-ка; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1984. 374 с.

Книги з українського літературознавства за 1984 рік : [бібліографія] / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1985. № 9. С. 64–69.

Книжная выставка IX Международного съезда славистов / Л. В. Беляєва, Н. И. Малолетова // IX Международный съезд славистов, Киев, сент. 1983 : науч.-информ. Материалы / АН СССР, Междунар. ком. славистов, Совет. ком. славистов; отв. ред. Г. В. Степанов. М. : Наука, 1985. С. 212–218.

Организация устного библиографического обзора в библиотеке научного учреждения АН УССР : рекомендации / АН УССР, Центр. науч. б-ка ; сост.: З. А. Врублевская, Н. М. Исаева ; ред. Б. В. Гохфельд ; рук. Л. В. Беляєва. Киев, 1985. 14 с.

Пропаганда библиотечно-библиографических знаний в библиотеке научного учреждения АН УССР : рекомендации / АН УССР, Центр. науч. б-ка ; сост.: З. А. Врублевская, Н. М. Исаева ; ред. М. И. Берлинская ; рук. Л. В. Беляєва. Киев, 1985. 17 с.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1984 рік / АН УРСР, Центр. наук. б-ка ; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1985. 432 с.

Книги з українського літературознавства за 1985 рік : [бібліографія] / уклад. Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1986. № 9. С. 68–72.

Основные работы академика АН УРСР М. З. Шамоти: монографії і збірники : [бібліографія] / уклад. Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1986. № 12. С. 49–52.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1985 рік / АН УРСР, Центр. наук. б-ка ; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1986. 359 с.

Книги з українського літературознавства за 1986 рік : [бібліографія] / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1987. № 9. С. 66–71.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1986 рік / АН УРСР, Центр. наук. б-ка ; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1987. 318 с.

Книги з українського літературознавства за 1987 рік : [бібліографія] / Л. В. Беляєва // Радян. літературознавство. 1988. № 9. С. 58–64.

Т. Г. Шевченко : бібліогр. покажч. 1965–1988 / АН УРСР, Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського; уклад.: Л. В. Беляєва, Н. М. Мислович ; відп. ред. В. С. Бородін. Київ, 1989. 402 с.

Філологічні науки на Україні : покажч. літ. за 1987 рік / АН УРСР, Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського ; уклад.: Л. В. Беляєва, Ю. Л. Гунченко, Н. М. Деркач [та ін.]. Київ, 1989. 325 с.

Джон Симмонс : указ. славяновед. работ / АН УССР, Центр. науч. б-ка им. В. И. Вернадского, Ин-т славяноведения и балканистики ; сост. А. Б. Свицер ; библиогр. ред. Л. В. Беляєва. Киев, 1990. 46 с. (Крупнейшие историки славянской книжной культуры).

В. І. Вернадський. Громадянин. Вчений. Мислитель: праці вченого та література про нього з фондів Центральної наукової бібліотеки ім. В. І. Вернадського АН України / АН України, Коміс. по розробці наук. спадщини В. І. Вернадського, Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського ; уклад.: С. О. Задоя, І. А. Певзнер ; відп. ред. М. І. Сенченко ; бібліогр. ред. Л. В. Беляєва. Київ : Наук. думка, 1992. 88, [3] с.

Українська література в загальнослов'янському і світовому літературному контексті : у 5 т. / НАН України, Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка; уклад.: П. М. Рудяков, І. П. Юшук, Г. М. Сиваченко. Київ : Наук. думка, 1994.

Т. 5. Українська література в країнах Центральної і Південно-Східної Європи: матеріали до бібліогр. / редкол.: В. О. Захаржевська, Л. В. Беляєва, П. М. Рудяков, В. І. Шевчук. 613 с.

Юрій Олексійович Меженко (1892–1969). Матеріали до біографії / НАН України, Центр. наук. б-ка ім. В. І. Вернадського, Ін-т укр. археографії [та ін.] ; уклад.: Т. А. Ігнатова, Н. В. Козакова, Н. В. Стрішенець; відп. ред. О. С. Онищенко ; бібліогр. ред. Л. В. Беляєва. Київ, 1994. 175 с. (Науково-довідкове видання з історії України ; вип. 31).

Бургін М. С., Кузнецов В. І. Структурно-номінативний напрям у методології науки : кат. кн. вист. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад.: Л. В. Беляєва, І. Д. Войченко. Київ, 1996. 24 с. (Книжкові виставки НБУВ ; вип. 1)

Гетьман Павло Скоропадський (1873–1945) : матеріали для біобібліогр. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Музей гетьманства Голов. упр. культури м. Києва; уклад.: Г. Шовкопляс, І. Шовкопляс ; бібліогр. ред. Л. В. Беляєва. Київ, 1996. 53 с.

Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1798–1923 : бібліогр. покажч. : [в 5 вип.] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. В. Ю. Омельчук ; редкол.: О. С. Онищенко (голова), Л. В. Беляєва, А. Г. Бровкін [та ін.]. Київ, 1996–2002. (Національна бібліографія України).

Вип. 1 : 1798–1885/ уклад.: М. Д. Бойченко, Р. С. Жданова, Л. В. Лісовська [та ін.]. 1996. 256 с.

Ігор Костянтинович Походня [бібліогр. покажч.] / НАН України, Ін-т електрозварювання ім. Є. О. Патона ; авт. вступ. ст.: В. К. Лебедев, О. М. Суптель ; упоряд.: Л. В. Беляєва [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1997. 202 с. (Біобібліографія вчених України).

Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1798–1923 : бібліогр. покажч. : [в 5 вип.] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. В. Ю. Омельчук ; редкол.: О. С. Онищенко (голова), Л. В. Беляєва, А. Г. Бровкін [та ін.]. Київ, 1996–2002. (Національна бібліографія України).

Вип. 2 : 1886–1900 / уклад.: М. Д. Бойченко, Р. С. Жданова, Л. В. Лісовська [та ін.]. 1998. 376 с.

Національна наука і становлення сучасного парламентаризму в Україні : кат. кн. вист. / Верхов. Рада України, секретаріат, від. інформ.-бібл. забезп., Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; упоряд.: І. Д. Войченко, Н. Б. Захарова, І. А. Прокошина ; бібліогр. ред.: Л. В. Беляєва, І. Д. Войченко. Київ, 1999. 40 с.

Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1798–1923 : бібліогр. покажч. : [в 5 вип.] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. В. Ю. Омельчук ; редкол.: О. С. Онищенко (голова), Л. В. Беляєва, А. Г. Бровкін [та ін.]. Київ, 1996–2002. (Національна бібліографія України).

Вип. 3 : 1901–1910 / уклад.: М. Д. Бойченко, Л. С. Новосьолова, Л. В. Лісовська [та ін.]. 1999. 733 с.

Григорій Давидович Вервес : біобібліогр. до 80-річчя з дня народження / НАН України, Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка ; упоряд. Л. В. Беляєва; авт. вступ. ст.: Ю. Л. Булаховська, Н. Є. Крутікова. Київ : Наук. думка, 2000. 102 с.

Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1798–1923 : бібліогр. покажч. : [в 5 вип.] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. В. Ю. Омельчук ; редкол.: О. С. Онищенко (голова), Л. В. Беляєва, А. Г. Бровкін [та ін.]. Київ, 1996–2002. (Національна бібліографія України).

Вип. 4 : 1911–1916 / уклад.: М. Д. Бойченко, О. О. Фіклістова, Т. Є. Яковець. 2001. 539 с.

Українська революція і державність (1917–1920 рр.) : наук.-бібліогр. вид. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад.: А. Л. Панова, В. Ф. Солдатенко, Л. В. Беляєва [та ін.] ; наук. ред. В. Ю. Омельчук. Київ, 2001. 807 с.

Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1798–1923 : бібліогр. покажч. : [в 5 вип.] / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; наук. ред. В. Ю. Омельчук ; редкол.: О. С. Онищенко (голова), Л. В. Беляєва, А. Г. Бровкін [та ін.]. Київ, 1996–2002. (Національна бібліографія України).

Вип. 5 : у 2 ч. Ч. 1 : 1917–1923 / уклад. Л. С. Новосьолова, Ж. В. Барчук, О. В. Давидович [та ін.]. 2002. 740 с. ; Ч. 2 : 1917–1923 / уклад. Л. С. Новосьолова, Ж. В. Барчук, О. В. Давидович [та ін.]. 2002. 410 с.

В. І. Вернадський. Вчений. Мислитель. Громадянин: праці вченого та література про нього з фондів Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського : бібліогр. покажч. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; уклад.: Л. В. Беляєва, Л. С. Новосьолова, за участю Н. С. Дацькової, О. В. Карп'юк ; наук. ред. В. Ю. Омельчук. Київ, 2003. 260 с. Режим доступу : <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002175>

Видання Секції суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України. 1998–2003 : бібліогр. покажч. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; вид. підготували: В. Ю. Омельчук, Л. В. Беляєва, О. В. Давидович [та ін.]. Київ, 2003. 753 с. Режим доступу : <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002075>

Международный сводный каталог русской книги (1918–1926) / Рос. Нац. б-ка. СПб. : Изд-во РНБ, 2002–2014.

Т. 2. Бедринский-Бялыницкий / сост. В. В. Катушкина [и др.], [сост. от НБУВ: В. Е. Омельчук, Л. В. Беляева, Д. В. Устиновский]; ред. Е. К. Соколинский. СПб., 2003. XXXI. 704 с.

Україномовна книга у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, 1798–1923 : бібліогр. покажч. : в 3 т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; авт. кол.: М. Д. Бойченко, С. А. Дзюбич, Л. С. Новосьолова [та ін.] ; редкол.: О. С. Онищенко (голова), Л. В. Беляєва, А. Г. Бровкін [та ін.]. Київ, 2003. (Національна бібліографія України).

Т. 1: 1798–1911. 673 с.

Т. 2: 1912–1923. 689 с.

Т. 3: Науково-допоміжний апарат. 666 с.

Ігор Костянтинович Походня : [бібліогр. покажч.] / НАН України ; уклад.: Л. В. Беляєва, О. С. Котельчук, О. М. Лавриненко ; авт. вступ. ст. В. К. Лебедев. Київ : Наук. думка, 2007. 158 с. (Біобібліографія вчених України).

Бібліографія найважливіших видань про Національну академію наук та її видатних вчених / В. Ю. Омельчук, Л. В. Беляєва, Л. С. Новосьолова // Національна академія наук України, 1918–2008 : до 90-річчя від дня заснування / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; голов. ред. Б. Є. Патон; авт. кол.: О. С. Онищенко, М. В. Попович, В. Л. Богданов [та ін.]. Київ, 2008. С. 600–621. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0001858>

Біобібліографія президента НАН України, академіка НАН України Б. Є. Патона / НАН України, Ін-т електрозварювання ім. Є. О. Патона ; уклад.: Л. В. Беляєва, Т. Б. Корольова, Л. С. Новосьолова [та ін.] ; відп. ред. І. К. Походня. Київ : Наук. думка, 2008. 622 с.

Видання Секції суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України, 2003–2008 / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; вид. підготували: В. Ю. Омельчук, Л. В. Беляєва, С. А. Дзюбич, Л. М. Ковінченко [та ін.]. Київ, 2008. 567 с. Режим доступу : <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002074>

Бібліографія праць В. І. Вернадського. Література про життя та діяльність / НАН України, Коміс. НАН України з наук. спадщини акад. В. І. Вернадського, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; редкол.: А. Г. Загородній, О. С. Онищенко (голова), В. П. Волков [та ін.] ; авт.-уклад.: О. С. Онищенко, Л. В. Беляєва, С. А. Дзюбич [та ін.]. Київ, 2012. 603 с. (Вибрані наукові праці академіка В. І. Вернадського ; т. 10). Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002167>

Международный сводный каталог русской книги (1918–1926) / Рос. Нац. б-ка. СПб. : Изд-во РНБ, 2002–2014.

Т. 4. Гагская – Гютман/ сост. Н. И. Елисейкина [и др.], [сост. от НБУВ: В. Е. Омельчук, Л. В. Беляева, Д. В. Устиновский]. СПб. : Изд-во РНБ, 2012. XXXII, 689 с.

Бібліографічний літопис шевченкових видань / В. Омельчук, Л. Беляєва, І. Войченко, Л. Новосьолова // Бібл. вісн. 2014. № 2. С. 42–52.

Международный сводный каталог русской книги (1918–1926) / Рос. Нац. б-ка. СПб. : Изд-во РНБ, 2002–2014.

Т. 5. Да–Дяо / сост.: В. В. Катушкина [и др.], [сост. от НБУВ: В. Е. Омельчук, Л. В. Беляева, Д. В. Устиновский]. СПб. : Изд-во РНБ, 2014. 490 с.

Тарас Григорович Шевченко : бібліогр. видань творів, 1840–2014 / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; редкол.: О. С. Онищенко (голова), В. І. Попик (заст. голови) [та ін.] ; авт. кол.: В. Ю. Омельчук, Л. В. Беляєва, І. Д. Войченко, Л. С. Новосьолова [та ін.]. Київ, 2014. 546 с. Режим доступу : <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002148>.

«Кобзар» Т. Г. Шевченка у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: книгознавче та бібліографічне дослідження / Л. В. Беляєва, І. Д. Войченко ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; редкол.: О. С. Онищенко (голова) [та ін.]. Київ, 2015. 994 с. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002168>

Тарас Григорович Шевченко: бібліографія бібліографії видань творів та літератури про нього / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; редкол.: О. С. Онищенко (голова), В. І. Попик (заст. голови) [та ін.] ; авт. кол.: В. Ю. Омельчук, Л. В. Беляєва, С. А. Дзюбич [та ін.]. Київ, 2018. 276 с. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0002147>

Міжнародний зведений каталог-репертуар української книги, 1798–1923 : наук.-бібліогр. покажч. : у 3 т. / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; авт. кол.: Л. В. Беляєва,

С. А. Дзюбич, Л. М. Ковінченко [та ін.]; редкол.: Л. А. Дубровіна [та ін.]. Київ, 2019. (Національна бібліографія України).

Т. 1. 1798–1903. 1074 с. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003116>

Т. 2. 1904–1916. 1142 с. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003115>

Т. 3. 1917–1923. 1060 с. Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003101>

Список використаних джерел

1. Гошуляк І. Л., Капелюшний В. П. Українська революція і державність (1917–1920 рр.): науково-бібліографічне видання. *Український історичний журнал*. 2002. № 2. С. 135–140. Рец. на кн.: Українська революція і державність (1917–1920 рр.): наук.-бібліогр. вид. Київ, 2001. 807 с.

2. Добко Т. В. Українська революція і державність (1917–1920 рр.): наук. бібліогр. вид. *Бібліотечний вісник* 2001. № 6. С. 54–55. Рец. на кн.: Українська революція і державність (1917–1920 рр.): наук.-бібліогр. вид. Київ, 2001. 807 с.

3. Жданова Р. С. Беляєва Лілія Вікентіївна. *Українські бібліографи*. Біографічні відомості. Професійна діяльність. Бібліографія. Вип. 1. уклад.: Р. С. Жданова, Н. І. Абдуллаєва, В. О. Кононенко; відп. ред. Т. І. Вилежаніна. Київ, 2008. С. 37–38.

4. Ковальчук Г. І. Керівники ВБУ – НБУВ (1918–1998). *Бібліотечний вісник*. 1998. № 5. С. 18–28.

5. Матвійчук Л. Розвиток персональної біобібліографії в бібліотеках Академії наук УРСР у 50-х – на початку 70-х рр. ХХ ст. *Наукові праці Національної б-ки України імені В. І. Вернадського*. Київ, 2012. Вип. 34. С. 411–424.

6. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського у перше десятиліття незалежності України (1991–2002)*: кол. моногр. / Т. Д. Антонюк, Т. І. Арсеєнко, В. М. Горювий, Т. В. Добко [та ін.]; ред. Л. А. Дубровіна. Київ, 2019. 452 с. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/everlib/item/er-0003589>

7. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського: розвиток національної бібліографії, біографічних досліджень та науково-бібліографічної діяльності (2000–2018)*: кол. моногр. / редкол.: В. І. Попик (відп. ред.) [та ін.]. Київ, 2019. 171 с.

8. Онищенко О. С. Беляєва Лілія Вікентіївна [бібліограф НБУВ]. *ЕСУ*. Київ, 2003. Т. 2. С. 582.

9. Онищенко О. С., Солонська Н. Г. Бібліограф Лілія Беляєва. *Бібліотечний вісник*. 1998. № 2. С. 26–32.

10. Почесне звання «Заслужений працівник культури України» присвоєно Указом Президента України Беляєвій Лілії Вікентіївні. *Бібліотечний вісник*. 2000. № 3. С. 41.

11. Устиновський Д. В. *Науково-бібліографічна діяльність Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (1918–2010): етапи, напрями, зміст*: дис. ... канд. іст. наук: 27.00.03. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2011. 186 арк.

12. Якимович Б. «Наша дума, наша пісня не вмре, не загине...». *Слово Просвіти*. 2018. № 20. 17–23 трав. С. 12. Рец. на кн.: Беляєва Л. В., Войченко І. Д. «Кобзар» Т. Г. Шевченка у фондах Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського: книгознавче та бібліографічне дослідження. Київ, 2015. 994 с.